

УДК 334.716
JEL Classification L200

Максимюк Мирослав
аспірант кафедри обліку і аудиту⁵
ДВНЗ Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка
м. Івано-Франківськ, Україна
E-mail: miroslavmm@ukr.net

МЕХАНІЗМ ПРОЯВУ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація

Вступ. Сільське господарство є важливою складовою національної економіки, що посилює увагу до економічної безпеки підприємств галузі. Крім важливості галузі як частини реальної економіки країни, підприємства галузі є споживачем і партнером для ряду інших галузей та основою продовольчої безпеки країни. В цьому полягає актуальність та необхідність виявлення, об'єктивної класифікації та подальшої оцінки загроз їх економічній безпеці.

Методи. За допомогою абстрактно-логічного методу проаналізовано економічні фактори впливу на економічну безпеку підприємництва. На основі порівняльного аналізу вдосконалено теоретичні підходи та сформульовано відповідну класифікацію загроз економічній безпеці. Використовуючи аналіз та синтез, запропоновано механізм оцінки потенційних загроз економічній безпеці.

Результати. Існування і виокремлення категорії економічної безпеки підприємств зумовлює необхідність визначення загроз її як економічному показнику. Їх об'єктивне існування та необхідність оцінки є фактами, що, попри своє визнання, відносно простої та системності, досить широко досліджені, проте відрізняються і рядом розбіжностей у працях різних дослідників. Широко розповсюдженим є використання таких критеріїв поділу загроз, як: за джерелом походження, за етапом життєвого циклу продукції, за терміном прояву та часом дії, за сферами життєдіяльності та циклом управління, за можливістю страхування і за ступенем керованості, за можливістю виявлення (прогнозованістю) та за ступенем імовірності тощо. Формування результатів такої багаторівневої класифікації в єдину систему дає можливість цілісної оцінки таких загроз та формування єдиного механізму їх оцінки.

Перспективи. Запропоновано механізм оцінки та подальшого регулювання впливу загроз на стан економічної безпеки підприємств за функціональним підходом, що є перспективним напрямом подальших досліджень. Перевагою запропонованої методики є можливість її практичного використання та система оцінювання, що ґрунтується на реальних даних, що піддаються кількісному вираженню та порівнянню.

Ключові слова: економічна безпека, безпека підприємництва, економічні фактори, загрози, сільськогосподарські підприємства, оцінка загроз, комплексна оцінка.

Вступ.

В умовах інтеграції до європейського економічного простору і мінливого зовнішнього середовища, розвиток аграрного сектора економіки є дуже важливим, адже перед ним постають нові проблеми, питання та перспективи розвитку.

Значення підприємств сільськогосподарського сектору важко переоцінити. Варто зважити на відрахування в бюджети та значення галузі для соціальної та пенсійної сфери – кожен новий безробітний це додаткове навантаження на них, що послаблює економіку країни в цілому. Аналогічний механізм взаємовпливу стосуватиметься і інших суміжних галузей – переробної (сюди відносимо всіх суб'єктів що здійснюють подальшу переробку продукції сільськогосподарських підприємств), хімічної (виробництво добрив, переробка сировини, постачання тари і упаковки та ін.), машинобудування (збірка, ремонт і обслуговування техніки, деталей та крупних агрегатів), транспорту (забезпечення товарообігу всередині країни, наявність експорту, що суттєво впливає на

⁵ Науковий керівник: Баланюк І.Ф., д.е.н., професор

вартість міжнародних перевезень та ін.).

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

В сучасних умовах поняття «загроза економічній безпеці підприємства» не має єдиного конкретного загальноприйнятого трактування. Деякі науковці [1, с. 251] визначають загрози як сукупність наявних і можливих явищ і факторів, які створюють небезпеку для реалізації інтересів підприємства в економічній сфері, інші [2, с.85] трактують загрози економічній безпеці як «будь-який конфлікт цілей функціонування і розвитку підприємства із зовнішнім або внутрішнім середовищем, а якщо цілі співпадають – як розбіжність шляхів їх досягнення та як сукупність умов і чинників, які створюють небезпеку його життєво важливим інтересам».

Мета. Метою даного дослідження є формування механізму визначення та класифікації загроз економічній безпеці у сільському господарстві.

Методологія дослідження. Методологічну основу наукового дослідження складають закони України, праці вітчизняних і закордонних вчених та власні дослідження. Для досягнення поставленої мети використано абстрактно-логічний метод (при визначенні та узагальненні поняття загрози економічній безпеці у сільському господарстві), порівняльного аналізу (для характеристики і класифікації загроз згідно ряду критеріїв), аналізу і синтезу (при формуванні пропозицій щодо оцінки та врахування впливу можливих негативних наслідків на економічну безпеку підприємства).

Результати. Окрім поняття продовольчої безпеки, що сьогодні є особливо гострим (окреме виділення і розвиток органічного рослинництва є суттєвим проявом – при чому як в Україні, так і в розвинутих країнах Європи), варто наголосити, що за рахунок внутрішнього ринку та виробництва сільськогосподарської продукції країна забезпечує власні потреби у цукрі, картоплі, зерні, олії та ряду інших продуктів харчування [3]. Це має суттєве значення для економічної безпеки країни та її платіжного балансу, зокрема. Так, при умові гострої нестачі продуктів харчування вона погашається за рахунок імпорту. В умовах, коли населення володіє значною частиною готівкової валюти та існує певний рівень недовіри до національної грошової одиниці, формуються чіткі передумови для значного погіршення платіжного балансу та переорієнтації логістичних ланцюгів.

Конкретним прикладом таких загроз у вигляді описаних змін може бути механізм масового проникнення товарів європейського виробництва на ринки міст Західної України. Крім продукції іноземного виробництва що не має «національних» заміників, представлена і інша продукція, що є прямим конкурентом українським товарам (наприклад, олія, шоколад, бакалія та навіть м'ясо-молочні вироби). Особливості ввезення таких товарів дають можливість встановлювати досить конкурентні ціни за європейську продукцію, що в результаті є прямою загрозою економічній безпеці сільськогосподарських підприємств. Тому значним чинником, що впливає на рівень економічної безпеки з точки зору загроз, є рівень конкурентоздатності продукції, цінова політика та наявність ефективних каналів збуту.

Подібна ситуація спостерігається навіть в оптовій торгівлі та заготівлі сільськогосподарської продукції, адже в кінцевому результаті вирішальним чинником є вибір реального споживача – останньої ланки обігу будь-якого товару сільськогосподарського сектору. Такі загрози мають чітко виражений зовнішній характер. Так, до зовнішніх загроз також відносять несприятливу зміну політичної ситуації; різного роду макроекономічні потрясіння (економічні кризи, інфляція, втрата ринків сировини і т.д.); використання недобросовісної конкуренції та інші [4, с. 40-41]. Не менш реальний характер мають і внутрішні загрози (аварії; низька компетентність і професійний рівень персоналу та керівництва підприємства; вибір ненадійних партнерів й інвесторів; порушення трудової дисципліни; відтік кваліфікованих кадрів тощо) [5]. Такий поділ загроз на зовнішні й внутрішні умовний, особливо в глобалізаційних умовах для всіх економічних процесів.

При аналізі сучасного стану аграрного сектору економіки вченими [6] констатується наявність ряду проблем, які можна назвати потенційними загрозами економічній безпеці як самому сектору, так і значній частині підприємств, зокрема, а саме: неповна адаптованість вітчизняної

продукції до умов міжнародного ринку; недосконалість логістики зберігання, інфраструктури аграрного ринку і, як наслідок, значні втрати продукції; використання застарілого обладнання, техніки, що призводить до ризику збільшення виробничих витрат та ін. Навіть, виготовивши конкурентоспроможну продукцію, не беручи до уваги необхідність її транспортування, зберігання та фасування, потрібно її продати та отримати оплату вчасно і в повному обсязі, що є прикладом загроз ліквідності та платоспроможності підприємств.

Загрози економічній безпеці можуть виникати на різних етапах життєвого циклу продукції сільського господарства (див. п. 2 табл. 1). У сільськогосподарських підприємствах ризик має місце на всіх стадіях господарського процесу: планування, залучення інвестицій, посів та догляд за культурами, найм сезонних працівників, збирання врожаю, транспортування [7] та у багатьох інших випадках.

Класифікація загроз за часом і терміном прояву стосується диференціації загроз згідно періоду та часу їх виникнення (див. п. 3, 4 табл. 1). В той же час подібна класифікація за терміном прояву (періодичністю) не має такого суттєвого практичного значення.

Практичний механізм класифікації загроз економічній безпеці за сферою дії з точки зору системного погляду запропоновано Мойсеєнком І. П., який виділяє як найбільш значущі для українських підприємств фінансові, соціальні, і техніко-технологічні [8, с. 13] загрози. (див. п. 5 табл. 1).

З точки зору управління економічною безпекою важливим є поділ загроз за можливістю страхування (п. 6 табл. 1), що є практичним проявом диференціації за можливістю нейтралізації (на загрози, що частково піддаються нейтралізації та не піддаються нейтралізації) та теоретичної керованості (п. 7 табл. 1).

Сучасними вченими [9, с. 99; 10, с. 438] виокремлено три цикли управління: стратегічне, поточне та оперативне. Тому варто розрізняти і три види відповідних загроз (п. 8 табл. 1), подібною по своїй суті є і класифікація за тривалістю впливу (п. 9 табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація загроз економічній безпеці підприємств*

№ з/п	Тип класифікації	Види загроз
1	За джерелом походження	Внутрішні, зовнішні
2	За етапом життєвого циклу продукції (загрози що виникають на стадії)	Планування, виробництва, зберігання, транспортування, збуту, розрахунків
3	За терміном прояву (періодом)	Постійні, регулярні, одноразові, виняткові
4	За часом дії	Минулі, реальні, потенційні
5	За сферами життєдіяльності	Фінансові, логістичні, соціальні, виробничі, кадрові, інформаційні, техніко-технологічні
6	За можливістю страхування	Не страхуються, страхуються частково, страхуються
7	За ступенем керованості	Керовані та некеровані
8	За циклом управління	Стратегічні, поточні, оперативні
9	За тривалістю впливу	Довготермінові; середньотермінові; короткострокові
10	За можливістю виявлення (прогнозованістю)	Явні та приховані (прогнозовані та непрогнозовані)
11	За ступенем імовірності	Реальні та маловірогідні

*Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі [6, с. 25; 11, с. 124].

Потреба в нових працюючих класифікаціях загроз зацікавлює сучасних авторів, адже дає можливість структурувати емпіричний масив інформації і у такий спосіб визначити з певної точки зору місце будь-якого об'єкта в системі загроз економічній безпеці. Це призводить до створення низки авторських класифікацій загроз економічній безпеці підприємства, загальною основною рисою котрих є виділення нових ознак. Разом з цим спроби систематизувати ознаки загроз майже не здійснюються, що є недоречним у перспективі своєчасного виявлення, оцінювання та ліквідування джерел небезпеки [11, с. 122]. Так, М. В. Фоміна пропонує класифікацію за можливістю виявлення

[12, с. 43], а В. А. Гадишев та О. Г. Поскочинова [13] – за ступенем очевидності (п. 10 табл. 1).

Подібною є класифікація за ознакою передбачуваності. Існує класифікація загроз за природою виникнення (наприклад, техногенні загрози), за масштабами дії (не актуальна на рівні підприємства), за правомірністю (правомірні та неправомірні, відповідно), за ступенем небезпеки (прийнятні та неприйнятні) – така максимально розширена класифікація охоплює всі можливі елементи економічної безпеки, проте не дозволяє зосередити увагу на детальному практичному вивченні специфічних особливостей конкретного підприємства й формувати основу для управлінських рішень що стосуються економічної безпеки.

Хоча класифікація за джерелом походження є найбільш поширеною, не можна дати чітку оцінку певній загоді з огляду на відношення її до внутрішніх чи зовнішніх чинників, і навіть з огляду на потенційну можливість її ліквідації чи нівелювання - адже така класифікація стосується тільки відношення до конкретного підприємства і не може бути основою для порівняння чи оцінки оскільки не має чітко визначеного чинника і стосується опосередковано тільки об'єкта загрози. В той же час конкретні чинники і фактори загроз розкривають функціональні класифікації, що мають більш практичний характер. Порівняння результатів таких класифікацій до сутності категорії економічної безпеки можна схематично зобразити у вигляді багаторівневої проєкції 3 основних складових економічної безпеки – ефективності функціонування, стану підприємства як системи та потенційної стійкості у майбутньому (рис. 1).

Рис. 1. Співвідношення складових економічної безпеки підприємств та результатів класифікації загроз*

*Джерело: власна розробка.

Загрози потребують їх попередження чи подолання, і тому визначення їх складу має здійснюватись під час формування системи показників економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. Опираючись на рис. 1., де загрози згідно окремих класифікаційних ознак згруповані відносно складових економічної безпеки, можемо припустити, що їх оцінку можна проводити як і

оцінку основних складових факторів – згідно ідентичних параметрів на основі вірогідності втілення і можливого економічного ефекту. Тобто показником оцінки впливу потенційної загрози повинна виступати величина втрат підприємства чи витрат на нейтралізацію і подолання наслідків.

Співвідношення та оцінка впливу негативних наслідків може відбуватись з врахуванням ймовірності настання таких наслідків чи можливості їх попередження, страхування та запобігання, проте повинна в кінцевому результаті зводитись до результату конкретного відносного показника діяльності підприємства, що буде відображати максимально можливий негативний вплив від потенційної загрози економічної безпеки. В залежності від співвідношення до поточних показників можна використати і їх подальшу класифікацію на несуттєві, істотні, значні та катастрофічні.

Неадекватне та невчасне реагування на зазначені загрози призводить до банкрутства, а джерелом виникнення загроз економічній безпеці підприємства є чинники, що здійснюють свій вплив на стан безпеки конкретного підприємства. Тому, керівництво підприємств повинно створювати системи спостереження за ними, обов'язково враховувати у своїй діяльності і намагатися запобігати їх наслідкам.

За дослідженнями Рябенка Г. М. [14, с. 359] співвідношення витрат, що були здійснені з метою попередження загрози чи негативної події та витрат, яких потребує ліквідація її результатів та наслідків, ресурсів чи майна оцінюють як 1/15.

Окремо варто розглянути більш масштабні загрози, які не можуть бути об'єктивно оцінені згідно поданої вище пропозиції. До них відносять загрози галузевого і національного рівня. Одним з таких прикладів є проблема охорони і підвищення родючості сільськогосподарських земель в Україні. При зростанні інтенсифікації виробництва стратегічно необхідним є комплексний та довгостроковий підхід до управління використанням земельних ресурсів в сільському господарстві. Невміле і недалекоглядне використання землі є не меншою загрозою для землі ніж її «простій» та запущення, що також не є позитивним. Використання земельних ресурсів повинне бути планованим, стратегічно і тактично виваженим та ефективним. Саме земельні ресурси є основою сільськогосподарського виробництва і джерелом його розвитку та економічної безпеки.

Суттєвою загрозою і бар'єром для розвитку всього аграрного сектору в Україні є недостатня дієвість нормативно-правових актів щодо аграрної політики держави, зокрема. Для функціонування механізму стимулювання розвитку сільськогосподарського сектора в Україні є неповне фінансове забезпечення [15] і невиконання вже прийнятих законів та інших нормативно-правових актів.

Висновки і перспективи.

Реальний характер та можливість суттєвих негативних наслідків потенційних загроз економічній безпеці вимагають побудови чіткої і ефективної системи їх моніторингу, прогнозування та, в першу чергу, оцінки. Здійснення вказаних заходів потребує чіткої регламентації та класифікації загроз економічній безпеці в залежності від їх характеру та специфічних ознак.

Використання систематизованої класифікації та узгодження з уже визначеними складовими економічної безпеки підприємств має суттєві переваги за рахунок можливості об'єктивно і конкретно визначити вплив можливих негативних результатів загроз та у співвідношенні до показників діяльності підприємства дати їм чітку оцінку. Запропонований теоретичний підхід є перспективним для використання на практиці та внесення подальших вдосконалень з метою підвищення ефективності та об'єктивності функціонування системи економічної безпеки підприємств.

Список використаних джерел

1. Орлик О. В. Система загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. 2014. Вип. 1. № 52. С. 250-257.
2. Гусев В. С., Кузин Б. И., Медников М. Д. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов. СПб. : Очарованный странник. 2001. 256 с.
3. Климах Н. И., Бляшук С. Г. Стан та особливості розвитку аграрного сектора економіки в сучасних умовах. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2014. Вип. 1. С. 71-79. Режим

доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vanp_2014_1_12.

4. Іванків О. Діагностика загроз економічній безпеці підприємства й напрями їх нівелювання в умовах євроінтеграційних процесів. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 1. С. 40-45.

5. Закон України «Про основи національної безпеки України». Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

6. Яремova М. І. Формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Житомир, 2012. 198 с.

7. Мосійчук І. В. Особливості розвитку аграрного сектора економіки України в сучасних умовах. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/24661/1/Тези_Мосійчук_КІБІТ_2016.PDF.

8. Мойсеєнко І. П. Механізми регулювання економічної безпеки підприємництва. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Економічні науки*. 2013. Вип. 8. С. 12-14. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnuen_2013_8_4

9. Мельник О. О. Система загроз економічній безпеці підприємства. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. праць. – Темат. вип.: Технічний прогрес і ефективність виробництва*. Харків: НТУ «ХПІ», 2011. № 25. С. 97-103.

10. Гичева Н. Ю. Диагностика экономической безопасности как составляющая анти кризисного управления предприятием. *Коммунальное хозяйство городов: науч.-техн. сб.* 2009. № 89. С. 435-440.

11. Кузнецова І. О., Кюне О. О. Класифікація загроз економічній безпеці підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. 2015. Вип. 3. № 58. С. 120-128.

12. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика: монографія. Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. 140 с.

13. Гадышев В. А. Классификация угроз экономической безопасности предприятия. Режим доступу: <http://vestnik.igps.ru/wp-content/uploads/V32/6.pdf>.

14. Рябенко Г. М.? Сарафін О. В. Загрози та шляхи зміцнення економічної безпеки аграрних підприємств в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №13. С. 356-363. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/72.pdf>.

15. Саблук П. Т., Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення). *Економіка АПК*. 2013. № 12. С. 3-13.

Статтю отримано: 03.11.2017 / Рецензування 06.12.2017 / Прийнято до друку: 17.12.2017

Myroslav Maksymiuk
Postgraduate Student
Department of Accounting and Auditing
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine
E-mail: miroslavmm@ukr.net

MECHANISM OF DISPLAY AND CLASSIFICATION OF THE THREATS TO ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES IN AGRICULTURE

Abstract

Introduction. Agriculture is the important constituent of national economy that strengthens attention to economic security of enterprises of industry. Enterprises of industry are an important consumer and partner for the row of other industries and basis of food safety of country except importance of industry as part of the real economy of country. Actuality and necessity of exposure, objective classification and further estimation of threats to economic security consist the article.

Methods. The economic factors of influence to economic safety of enterprise are analysed by means of abstract and logical method. The theoretical approaches are improved on the basis of comparative analysis and corresponding classification of threats to economic security is formulated. In the article offered using an analysis and synthesis mechanism of estimation of potential threats to economic security of enterprises.

Results. Existence and selection of category of economic security of enterprises predetermine the necessity of determination of threats to its as to the economic indicator. Their objective existence and necessity of estimation are facts,

that without regard to the confession, relative simplicity and system it is enough widely investigational, however differ and by the row of divergences in labours of different researchers. The use of such criteria of division of threats are widespread, as after the source of origin, after the stage of life cycle, after the term of display and sometimes actions, by the spheres of vital functions and management cycle, by possibility of insurance and by the degree of dirigibility, by possibility of exposure (forecast) and by the degree of probability, and others like that. Forming of results of such multilevel classification in the single system gives an opportunity of integral estimation of such threats and possibility of forming the only mechanism of their estimation.

Discussion. The mechanism of estimation and further adjusting of influence of threats is offered on the state of economic security of enterprises by functional approach that is perspective direction of further researches. Advantage of the offered methodology is possibility of its practical use and system of evaluation, that is base on the real data that quantitative expression and comparison.

Keywords: economic security, safety of enterprise, economic factors, threat, threat to economic security, agricultural enterprises, estimation of threats, complex estimation.

References

1. Gusev, V. S., Kuzin, B. Y., & Mednikov, M. D. (2001). *Ekonomika i organizatsiya bezopasnosti khozyaystvuyushchikh subektov* [Economic organization and security of business entities]. SPb, Russia: Charmed wanderer.
2. Klymash, N. I., & Bliashuk, S. H. (2014). Stan ta osoblyvosti rozvytku aharnoho sektora ekonomiky v suchasnykh umovakh [Status and peculiarities of the agrarian sector development in modern conditions]. *Bulletin of the Agrarian Science of the Black Sea Region* 1, 71-79.
3. Oryk, O. V. (2014). Systema zahroz ekonomichnii bezpetsi subiektiv hospodariuvannia [The system of security threats to economic entities]. *Socio-economic research bulletin*, 1, 52, 250-257.
4. Ivankiv, O. Y. (2016). Diahnostyka zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpryyemstva y napryamy yikh nivelyuvannya v umovakh yevointehratsiynykh protsesiv [Diagnostics of threats to economic safety of the enterprise and directions of their leveling in the conditions of European integration processes]. *Economic Journal of the East-European National University named after Lesia Ukrainka*, 1, 40-45.
5. Law of Ukraine «On the Fundamentals of National Security of Ukraine» [Pro osnovy natsionalnoyi bezpeky Ukrainy]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
6. Yareмова, M. I. (2012). Formuvannya ekonomichnoyi bezpeky sil'skohospodars'kykh pidpryyemstv [Formation of economic security of agricultural enterprises]. Zhytomyr, 198.
7. Mosiychuk, I. V. (2016). Osoblyvosti rozvytku aharnoho sektora ekonomiky Ukrainy v suchasnykh umovakh [Features of the development of the agrarian sector of Ukraine's economy in modern conditions]. Retrieved from http://eprints.zu.edu.ua/24661/1/Tezzi_Mosichiuk_KIBIT_2016.PDF.
8. Moyseenko, I. P. (2013). Mekhanizmy rehulyuvannya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemnytstva [Mechanisms of regulation of economic security of entrepreneurship]. *Bulletin of the Kamyanets-Podilsky National University*, 8, 12-14.
9. Melnyk, O. O. (2011). Systema zahroz ekonomichnoi bezpeky pidpryyemstva [The system of threats of economic security of the enterprise]. *Herald of the National Technical University "KhPI": a collection of sciences. works. – Thematic issue: Technical progress and production efficiency*, 25, 97-103.
10. Gicheva, N. Yu. (2009). Diagnostika ekonomicheskoy bezopasnosti kak sostavlyayushchaya antikrizisnogo upravleniya predpriyatiem [Diagnosis of economic security as a component of crisis management]. *Tech-science digest «Communal services of cities»*, 89, 435-440.
11. Kuznetsova, I. O., & Kiune, O. O. (2015). Klasyfikatsiya zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpryyemstva [Classification of Threats to the Economic Security of the Enterprise]. *Bulletin of Social and Economic Research: sciences works*, 3, 58, 120-128.
12. Fomina, M. V. (2005). *Problemy ekonomichno bezpechnoho rozvytku pidpryyemstv: teoriia i praktyka: monohrafiia* [Problems of Economically Safe Development of Enterprises: Theory and Practice: Monograph]. Donetsk, Ukraine: DonDUET.
13. Gadyshchev, V. A. (2016). *Klasyfikatsiya uhroz ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya* [Classification of threats to enterprise economic security]. Retrieved from <http://vestnik.igps.ru/wp-content/uploads/V32/6.pdf>.
14. Ryabenko, G. M., & Sarafin, O. V. (2016). Zahrozy ta shlyakhy zmitsnennya ekonomichnoyi bezpeky ahrranykh pidpryyemstv v Ukraini [Threats and ways to strengthen the economic security of agrarian enterprises in Ukraine]. *Global and national problems of the economy*, 13, 356-363. Retrieved from [{ 97 }](http://global-</div><div data-bbox=)

national.in.ua/archive/13-2016/72.pdf.

15. Sabluk, P. T. Mesel-Veseliak, V.Ya., & Fedorov, M.M. (2013). Ahrarna reforma v Ukraini (zdobutky, problemy i shlyakhy yikh vyrishennya) [Agrarian reform in Ukraine (achievements, problems and ways of their solution)]. *Economy of the agroindustrial complex*, 12, 3-13.

Received: 11.03.2017 / Review 12.06.2017 / Accepted 12.17.2017

